

13.10.2014

Ärende

Ställningstagande

REFORMEN AV SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDENS STRUKTURER

Bakgrund

FDUV, eller Förbundet De Utvecklingsstördas Väl, är medlem i Handikappforum och SAMS - Samarbetsförbundet för funktionshinder och stöder de ställningstaganden som dessa organisationer gett kring SOTE- lagförslaget. Vi stöder även de ställningstaganden som våra systerorganisationer, Kehitysvammaisten Tukiliitto, Kehitysvammaliitto och Kehitysvammaisten Palvelusäätio kommer att ge. Dessutom vill vi fästa särskild uppmärksamhet vid sådana synpunkter och bestämmelser som särskilt berör våra medlemmar.

Allmänt

I det nuvarande SOTE-lagförslaget garanteras inte svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning jämlik service i Finland. För att trygga den svenskspråkiga servicen på samma villkor som den finskspråkiga servicen bör SOTE-lagförslaget kompletteras.

Strukturen för de svenskspråkiga

I SOTE-förslaget föreslås att servicen för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning delvis garanteras via en tematisk samkommun. Det finns en oro för att de gamla strukturerna inom det svenska specialomsorgsdistriktet (Kårkulla samkommun) bevaras i dess nuvarande form och för att valmöjligheterna för svenskspråkiga inte ökar på samma sätt som inom det finska området.

Lagstiftningsreformerna, särskilt sammanslagningen av specialomsorgslagen och handikappservicelagen (VALAS) innebär att organiseringen av servicen för personer med utvecklingsstörning förändras. I den nya lagstiftningen är det meningen att servicen för alla handikappgrupper jämställs. Indelningen i specialomsorg och handikappservice försvinner och organiserandet av stöd och tjänster samordnas. En del av de tjänster som idag erbjuds via specialomsorgsdistrikten kommer i framtiden att omorganiseras och erbjudas av andra sektorer, till exempel dag- och arbetsverksamhet.

Att bygga upp en särlösning som separerar svenskspråkiga från den övriga samhällsliga utvecklingen är olyckligt. Samtidigt som man inom social- och hälsovården vill bredda servicen och bygger upp nya alternativ vill man på finlandssvenskt håll reducera tjänsterna till en producent och på så sätt garantera svenskspråkig service. Om svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning hänvisas till en producent minskar valmöjligheterna och också möjligheterna att påverka den service man behöver.

Dessutom oroar vi oss för dem som inte har utvecklingsstörning utan har någon annan form av funktionsnedsättning. Många av dem saknar redan i nuläget stöd och tjänster på svenska och i och med det nya SOTE- lagförslaget förbättras inte situationen för denna breda grupp.

De resurser som finns inom Kårkulla samkommun idag kan bevaras och Kårkulla samkommun kan också i fortsättningen användas som en serviceproducent bland många andra. Det är viktigt att det finns stöd för personer med utvecklingsstörning i hela Svenskfinland men det är lika viktigt att det finns olika alternativ också för de svenskspråkiga. Vi önskar att den svenskspråkiga specialomsorgen produceras inom den egna kommunen, av de kommande produktionsansvariga kommunerna eller samkommuner samt av organisationer och privata producenter. Personer med utvecklingsstörning ska på samma sätt som andra få sina tjänster i närsamhället och uppleva att de är kommunmedlemmar på lika villkor. Om en särlösning betyder en separation från den övriga servicen, känner många sig avskilda från sin kommun och sitt närsamhälle.

Den sakkunskap som redan finns kan utvecklas och tryggas via en **nationell koordinator**. Lagen om ordnandet av social- och hälsovård behöver innehålla **en nationell särlösning** som garanterar grundlagstryggade rättigheter för alla svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning. Vi föreslår att det i lagen infogas en bestämmelse om en **svenskspråkig nationell koordinator för personer med funktionsnedsättning**.

I praktiken förverkligas det genom att ett SOTE-område ges ett nationellt uppdrag att koordinera servicen för svenskspråkiga med funktionsnedsättning och det grundas en egen svensk enhet inom ett av de tvåspråkiga specialupptagningsområdena. Dess uppdrag ska vara att ansvara för den nationella koordineringen och bevakandet av sådan svenskspråkig social- och hälsovård för personer med funktionsnedsättning som kräver ett brett befolkningsunderlag. Samma uppgifter som SOTE - områdena getts enligt lagförslaget. En viktig uppgift som den nationella koordinatören kommer att ha är att fungera som en koordinerande funktion för den svenskspråkiga offentliga sektorn, tredje sektorn och den privata sektorn.

Språkbestämmelserna

Språkbestämmelser som lagförslaget innehåller bör stärkas och kompletteras. Bestämmelsen om minoritetsspråknämnderna måste kompletteras så att de ges beslutandemakt, vilket inkluderar

budgetmakt och egen beredande tjänstemannastab. Dessutom behöver bestämmelsen om hur de språkliga rättigheterna ska beaktas i beslutet om ordnandet av social- och hälsovården preciseras.

Allmänt för personer med utvecklingsstörning

För varje SOTE-upptagningsområde borde ett kompetenscenter kring funktionshinderfrågor upprättas, i annat fall kan man inte garantera tillräckligt goda tjänster för personer med funktionsnedsättning. Psykiatriskt och medicinskt kunnande inom handikappsektorn, autismexpertis och kunnande inom den alternativa kommunikationen är specialkompetenser som man inte kan erbjuda inom den allmänna social- och hälsovården. Ett kompetenscenter kan bevaka dessa intressen på ett helt annat sätt än de upptagningsområden som nu föreslås.

De nationella handikapporganisationerna oroar sig för den nuvarande upphandlingen som förekommer i kommunerna. Vi önskar att de regelbundna tjänster som är avsedda för att personer med funktionsnedsättning ska klara av sin vardag inte ska omfattas av bestämmelserna om konkurrensutsättning enligt den nya reviderade upphandlingslagen.

Flexibla och fungerande sätt att ordna service sker exempelvis med hjälp av personlig budgetering, servicesedel eller via SGEI-förfarande (Services of General Economic Interest), d.v.s. anordnande av offentliga tjänster. Med personlig budgetering avser man pengar som ges användare av offentliga tjänster, med vilka de kan skaffa stöd och tjänster som de är i behov av på det sätt som de själva önskar. Med tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, d.v.s. SGEI-tjänster, avses allmännyttiga ekonomiska tjänster vars tillgänglighet anses vara så viktiga för samhället att myndigheten kan ålägga tjänsteleverantören en offentlig serviceförpliktelse.

Vi oroar också allmänt för hur man i framtiden tar tillvara den kunskap som förmedlas via brukare, närstående och intresseorganisationer. Det är fortfarande oklart hur den enskilda människan ska få sin röst hörd och hur all den kunskap som samlats under många år inom den tredje sektorn tillvaratas.

Den 15 oktober 2014

Lisbeth Hemgård, FDUV

